

ΓΕΥΜΑ ΜΕ ΤΗΝ «Κ»

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

ΙΔΕΕΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΜΟΔΑ

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

ΚΑΙΡΟΣ

Η απόβαση στη Νορμανδία

Η μεγαλύτερη αμφίβια πολεμική επιχείρηση της Ιστορίας οδήγησε στην ήττα της Γερμανίας δέκα μήνες αργότερα

Του ΓΙΩΡΓΟΥ Α. ΚΑΖΑΜΙΑ*

Η προετοιμασία για την επιχείρηση Overlord (η τελική κωδική ονομασία της απόβασης στη Νορμανδία) έχει τις ρίζες της σχεδόν στην αρχή του πολέμου. Η δημιουργία καταδρομικών δυνάμεων από τη Βρετανία, με εντολή του Winston Churchill, ήδη από το καλοκαίρι του 1940, είχε στόχο την προετοιμασία της επιστροφής στην ηπειρωτική Ευρώπη, απ' όπου οι βρετανικές δυνάμεις είχαν εκδιωχθεί. Η επίσημη

67
χρόνια
πριν

πολιτική απόφαση έχει τις ρίζες της στη διάσκεψη της Ουάσιγκτον (Δεκ. 1941-Ιαν. 1942), όπου συμφωνήθηκε ότι η πρώτη προτεραιότητα του πολέμου ήταν η ήττα της ναζιστικής Γερμανίας. Μέχρι το τέλος του 1942, είχε γίνει επίσης σαφές ότι οι περιφερειακές επιχειρήσεις (στη Βόρεια Αφρική ή αργότερα στην Ιταλία) δεν θα έφεραν την ήττα της Γερμανίας. Ήταν λοιπόν απαραίτητο το άνοιγμα ενός δεύτερου μετώπου στη δυτική Ευρώπη, κοντά στην καρδιά του γερμανικού Ράιχ.

Ο σχεδιασμός

Η επιλογή αυτή στηριζόταν ένθερμα και από τη Σοβιετική Ένωση, η οποία από τον Ιούνιο του 1941 έφερε το μεγαλύτερο βάρος της ηρωικής πολεμικής προσπάθειας, αντιμετωπίζοντας με δυσκολία τις δυνάμεις του Άξονα στο έδαφός της. Μια και η ΕΣΣΔ δεν μπορούσε μόνη της να αντιμετωπίσει νικηφόρα τις δυνάμεις του Άξονα, το αίτημα για δεύτερο μέτωπο επιτέτο και από εκεί με μεγάλη επιμονή: τον Ιούνιο του 1943 ο Στάλιν έφτασε κοντά στη ρήξη με τους Δυτικούς συμμάχους (απέσυρε τους πρεσβευτές του στην Ουάσιγκτον και το Λονδίνο), όταν πληροφορήθηκε την αναβολή της επιχείρησης (για επιχειρησιακούς λόγους).

Η απόφαση που τοποθετούσε την απόβαση τον Μάιο του 1944, λήφθηκε στις 30 Νοεμβρίου 1943, στη διάσκεψη της Τεχεράνης, με αρκετή δυσκολία, μια και οι σύμμαχοι έπρεπε να συμφωνήσουν σε ποιας αμφίβιας επιχείρησης θα δώσουν προτεραιότητα (οι επιλογές ήταν η απόβαση στη Νορμανδία, η Ιταλία, ο κόλπος της Βεγγάλης και η απόβαση στα Βαλκάνια, επιχείρηση που επιθυμούσε διακαώς ο Churchill). Συμφωνήθηκε ότι, μετά τον Φεβρουάριο του 1944, προτεραιότητα (και αποβατικά σκάφη) θα δινόταν στην απόβαση στη Νορμανδία. Η γενική διοίκηση δόθηκε στον Αμερικανό στρατηγό Dwight Eisenhower.

Επιχειρησιακές δυσκολίες μετέθεσαν την ημερομηνία της απόβασης πρώτα στο τέλος Μαΐου και μετά στην 1η Ιουνίου. Ο καιρός και οι συνθήκες της παλίρροιας οδήγησαν σε νέα αναβολή (νέα ημερομηνία ήταν η 5η Ιουνίου). Όμως, καθώς ο καιρός στην περιοχή ήταν πολύ κακός, η έναρξη της απόβασης (D-Day) αναβλήθηκε για την επομένη.

Η απόβαση

Η επιχείρηση ξεκίνησε τις πρώτες πρωινές ώρες της 6ης Ιουνίου 1944. Πλοία κάθε είδους βρίσκονταν συγκεντρωμένα σε διάφορα σημεία στη νότια Αγγλία. Η τεράστια αρμάδα αποτελείτο από 1.213 πολεμικά πλοία από τη Βρετανία, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, και άλλες συμμαχικές χώρες (ανάμεσά τους και την Ελλάδα), 4.000 αποβατικά διαφόρων τύπων και 1.100 αμφίβια σκάφη, τα οποία κινήθηκαν προς τη Νορμανδία. Τις πρώτες πρωινές ώρες, τα πλοία βρίσκονταν στη θέση τους, κοντά στις ακτές της απόβασης.

Τα σχέδια προέβλεπαν απόβαση 156.000 ανδρών, της 1ης Αμερικανικής Στρατιάς, (73.000 περίπου) και της 2ης Βρετανικής Στρατιάς (περίπου

Αμερικανικά αποβατικά σκάφη ξεφορτώνουν άρματα και υλικό πολέμου στην ακτή «Ομαχα». Η απόβαση στη Νορμανδία θεωρείται η μεγαλύτερη αμφίβια πολεμική επιχείρηση της Ιστορίας.

83.000, από τους οποίους 14.000 ήταν Καναδοί) σε πέντε σημεία στην ακτή της Νορμανδίας, με μέτωπο συνολικά περίπου 72 χιλιόμετρα. Οι αμερικανικές δυνάμεις επιχειρούσαν στο δυτικό μέρος (ακτές Omaha και Utah) και οι βρετανικές στο ανατολικό (ακτές Sword, Juno, Gold). Αερομεταφερόμενες μονάδες προσέτασαν τα πλευρά της απόβασης, αμερικανικές στα δυτικά, βρετανικές στα ανατολικά. Την πρώτη μέρα της απόβασης χρησιμοποιήθηκαν περισσότερα από 5.000 πλοία και 11.000 αεροπλάνα. Αποβίβασταν επίσης 900 τεθωρακισμένα

και 600 πυροβόλα. Οι αερομεταφερόμενες μονάδες (αλεξιπτωτιστές και μονάδες φορτωμένες σε συρόμενα ανεμοπλάνα) ενεπλάκησαν στη μάχη τις πρώτες ώρες της 6ης Ιουνίου. Όμως, οι ισχυροί άνεμοι που έπνεαν στην περιοχή τις διασκόρπισαν (ειδικά τις αμερικανικές) σε μεγάλη έκταση, εμποδίζοντας έτσι την πλήρη επίτευξη των στόχων τους. Παρά ταύτα, η ριπή αλεξιπτωτιστών προκάλεσε σύγχυση στις γερμανικές δυνάμεις: αναφορές για στρατιώτες και πολεμικό υλικό που εμφανιζόταν σε μεγάλη έκταση άρχισαν να φτάνουν στις γερ-

μανικές διοικήσεις που αρχικά δεν μπορούσαν να καταλάβουν τον στόχο της επιχείρησης. Περισσότερη επιτυχία είχαν οι Βρετανοί στο ανατολικό πλευρό του μετώπου.

Η γερμανική αντίδραση

Η γερμανική αντίδραση ήταν μάλλον αργή. Ο κακός καιρός πριν από την απόβαση είχε κάνει τους διοικητές να θεωρήσουν απίθανη την εκδήλωση αποβατικής επιχείρησης τις ημέρες εκείνες. Ο Rommel, διοικητής της περιοχής αυτής από το τέλος του 1943, είχε φύγει για να επισκεφθεί την οικο-

γένειά του, ενώ άλλοι διοικητές βρίσκονταν με άδεια. Οι εσωτερικές αντιζηλίες στον γερμανικό στρατό μεταφράζονταν σε περιορισμούς στη χρήση κάποιων μεγάλων μονάδων. Ο Rommel είχε στη διάθεσή του κάποιες ενισχύσεις, άλλες όμως μονάδες μπορούσαν να κινηθούν μόνο με έγκριση ή εντολή του Γενικού Επιτελείου ή και του ίδιου του Χίτλερ. Όταν εκδηλώθηκε η επίθεση και ζητήθηκε άδεια χρήσης των ενισχύσεων, αυτή δεν δόθηκε, πρώτα γιατί ο Χίτλερ κοιμόταν και οι επιτελείς του δεν τόλμιζαν να τον ξυπνήσουν και έπειτα

γιατί ο Γερμανός δικτάτορας επέμενε να πιστεύει ότι η απόβαση ήταν μια δευτερεύουσα επιχείρηση με στόχο να απομακρυνθούν οι γερμανικές δυνάμεις από την περιοχή του Calais, όπου (όπως πίστευε) θα εκδηλωνόταν η κύρια επίθεση. Η συμμαχική επιχείρηση παραπληροφόρησης (με στόχο να πείσει ότι η «πραγματική» απόβαση θα γινόταν αλλού) ήταν τόσο επιτυχής που χρειάστηκε αρκετός χρόνος για να δοθεί η εντολή χρήσης των γερμανικών εφεδρειών κατά του προγεφυρώματος.

Η αντίσταση που αντιμετώπισαν οι αποβατικές δυνάμεις ήταν σε γενικές γραμμές μάλλον αδύναμη, πράγμα που επέτρεψε την επίτευξη αρκετών από τους στόχους της πρώτης ημέρας. Εξαιρεση αποτέλεσε η ακτή Omaha, όπου οι αμερικανικές δυνάμεις συνάντησαν λυσσώδη και αποτελεσματική αντίσταση και υπέστησαν μεγάλες απώλειες (περίπου το ένα τρίτο των απωλειών της πρώτης ημέρας). Μια σειρά κακοτυχίες καθήλωσαν τα αμερικανικά στρατεύματα στην ακτή, μέχρι το απόγευμα, οπότε μετά σφοδρό βομβαρδισμό από το πολεμικό ναυτικό η αντίσταση κάμφθηκε και η αποβατική δύναμη μπόρεσε να προχωρήσει προς το εσωτερικό. Οι συνολικές απώλειες της πρώτης ημέρας ήταν περίπου 10.000 (από τους οποίους πάνω από 4.000 νεκροί). Οι γερμανικές απώλειες δεν είναι γνωστές.

Οι βάσεις της επιτυχίας

Πάνω της προετοιμασίας και της μαχητικής ικανότητας των συμμαχικών δυνάμεων, αποφασιστικής σημασίας για την επιτυχία της απόβασης και την επιβίωση του προγεφυρώματος, τις πρώτες ειδικές μέρες, ήταν η υποστήριξη από τα πυροβόλα του πολεμικού ναυτικού και η πλήρης κυριαρχία στον αέρα της συμμαχικής πολεμικής αεροπορίας. Στην επιτυχία συντέλεσε και η πολύ σημαντική προσπάθεια σε επίπεδο σχεδιασμού, παραγωγής και συγκέντρωσης πολεμικού υλικού, αλλά και έρευνα και εφαρμογή μεγάλου αριθμού τεχνικών καινοτομιών που τελικά υποστήριξαν την επιχείρηση. Σχεδιάστηκαν και κατασκευάστηκαν σε μεγάλους αριθμούς αποβατικά σκάφη για τη μεταφορά προσωπικού, εφοδίων και αρμάτων μάχης. Κατασκευάστηκαν επίσης τεχνητά λιμάνια (Mulberry harbours) από προκατασκευασμένα τσιμεντένια μέρη και παλαιά πλοία που ρυμολκώθηκαν και ποντίστηκαν αμέσως μετά την απόβαση σε προεπιλεγμένα σημεία, δημιουργώντας αμφοβόλα όπου μπορούσαν να εκφορτωθούν προμήθειες και πολεμικό υλικό. Ακόμη, αναπτύχθηκαν οι διαμορφώθηκαν νέοι τύποι αρμάτων: αμφίβια άρματα μάχης, φλογόβόλα άρματα (Crocodiles), άρματα εκκαθάρισης ναρκοπέδιων (Crabs), οχήματα μηχανικού εξοπλισμένα για καταστροφή οχυρώσεων (AVRE), οχήματα για γεφυροποιία κ.λπ.

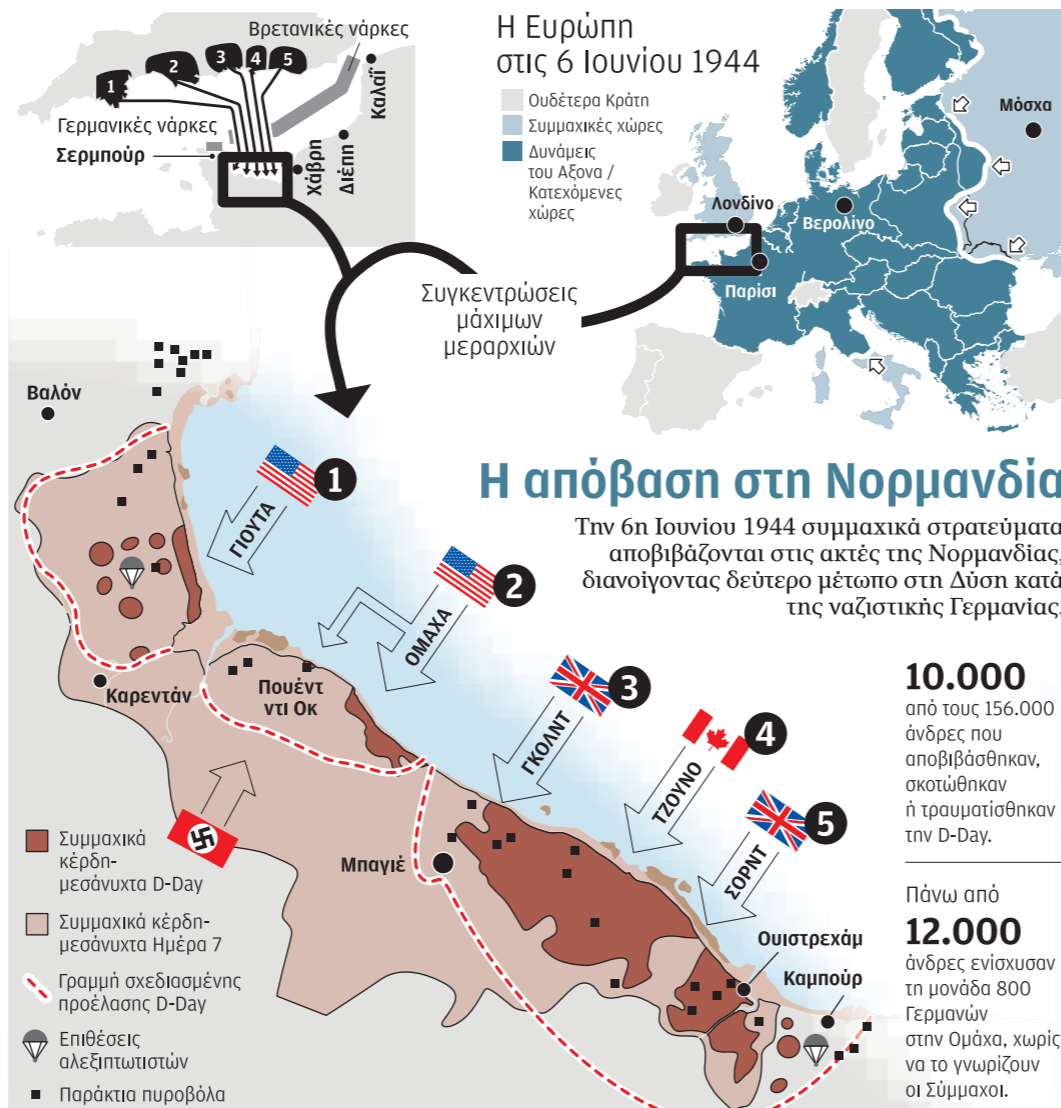

Ο στρατηγός Αϊζενχάουερ συνομιλεί με αλεξιπτωτιστές, το βράδυ της 5ης Ιουνίου 1944, λίγες ώρες πριν από την απόβαση.

Την τεράστια αρμάδα αποτελούσαν 1.213 πολεμικά πλοία, 4.000 αποβατικά και 1.100 αμφίβια σκάφη.

Με πρωτοσέλιδο τίτλο «Συμμαχικά στρατεύματα αποβιβάζονται στη Γαλλία - Μεγάλη εισβολή σε εξέλιξη», κυκλοφόρησαν οι New York Times στις 6 Ιουνίου 1944.

Συμμαχικά στρατεύματα που μετείχαν στην D-Day

ΠΗΓΕΣ: Imperial War Museum, Charles Messenger's The D-Day Atlas (Thames & Hudson), Bloody Omaha (Pitkin) The Oxford Companion to the Second World War, Chronicle of the Second World War (Longman)

*ΗΠΑ: 57.500, Βρετανοί και Καναδοί: 75.215

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Στα σαγόνια του θανάτου». Ετσι ονομάζεται η παραπάνω φωτογραφία, μία από τις σημαντικότερες όλων των εποχών. Στρατιώτες της Αμερικανικής 1ης Ταξιαρχίας Πεζικού αποβιβάζονται από σκάφος της Ακτοφυλακής (το ενονομαζόμενο και «ταξί προς την Κόλαση») στις ακτές της Νορμανδίας.

* Ο κ. Γιώργος Α. Καζαμίας είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.